

Prednášky z Kristológie

Trinásta prednáška

Viktor Thieben

Bratislava 21 .apríla 1997

Vieme, že udalosť spojená s Kristom je v stredobode ľudského kultúrneho vývoja. Počítame sedem kultúrnych epoch, sú to tzv. poatlantskej epochy kultúrneho vývoja. Prvá je staroindická, potom staroperzská, chaldejsko-egyptská a štvrtá je grécko-rímska. Tá štvrtá tvorí stred. Potom je piata, v ktorej sme my, a príde ešte šiesta a siedma. Hovorím to preto, lebo by som vám teraz chcel ukázať prístup ku problematike Krista z celkom iného hľadiska a to, že v pozadí musí byť vedomie o tom, že sa tu uplatňuje základný zákon, ktorý spočíva v tom, že každá epocha je odzrkadlením niektorej predchádzajúcej.

Napr. prvá epocha sa zrkadlí v siedmej, druhá v šiestej, tretia v piatej a štvrtá epocha nie, lebo tvorí stredobod. Tretia epocha, chaldejsko-egyptská, pre orientáciu trvá od 2907 až 747 pred narodením Krista, sa opakuje v určitom zmysle v dnešnej epoche, ktorá je epochou vývoja duše vedomej. Z toho, čo sme doteraz hovorili a vieme to určite aj z iných zdrojov a prameňov, vyplýva, že tie prvé epochy boli s duchovnou skutočnosťou oveľa intímnejšie a bezprostrednejšie spojené ako tie neskoršie. Čím ďalej pokračujeme vo vývoji, tým menej sú existencia duchovného sveta a jeho význam pre fyzický svet, život samozrejme.

Nemôžeme sa zaoberať s touto veľmi zaujímavou problematikou komplexne, ale zamerajme sa na egyptskú epochu, ktorá je posledná, ktorá sa ešte predsa len reálnejšie díva na problém súvislosti medzi kozmom, duchovným svetom a medzi fyzickým svetom, fyzickým životom. Tam v egyptskej kultúre možno sledovať, aj keď samozrejme čím dávnejšie časy sledujeme, tým je to horšie, tým menej je napr. dokumentov, ako sa človek vzdáľuje od bezprostredného prežívania duchovného sveta, ako sa stále zužuje jeho duchovný horizont. Možno vidieť ako napr. z bytosti Slnka, pôvodne, postupne vidí už len vonkajšiu žiaru, len ten lesk. Vidí už len, ako Slnko navonok vysiela svetlo, teplo, životodámnu silu, ale už nie tú bytosť, ktorá za tým je. Tá už je trochu zatienená, už je neistá, hmlistá. Už to nie je tak, ako o tom svojho času hovoril Zarathustra.

Mimochodom, teraz ma napadla jedna zaujímavosť, že v ezoternej literatúre sa nerobí rozdiel medzi *zarathustrizmom* a *zoroastrizmom*. Je tam určitý posun, nie je to celkom to isté. Zoroastrizmus má grécky aspekt, zarathustrizmus je pôvodný. Zarathustra videl ešte tú bytosť, hovoril Ahura Mazdao, Egypt'ania už nie.

Egyptáania sa sústredili viac menej už len na účinky Slnka. Nazývali to, čo ako Slnko akosi zasahuje do ľudského života, do tohto sveta, čo sa prejavuje v plodnosti, *Ozirisom*, bohom plodnosti. Hovorili, že je vlastne odrazom Slnka, kde vládne Ra a prináša sem dary Slnka, na to sa sústreďuje a vidíte, je bližšie k človeku, k tejto zemi. A teraz, asi okolo roku 1000 pr. Kr., možno aj trochu neskôr - v tom čase už začal súmrak bohov pre Egyptáanov, začalo obdobie, keď zasvätenie do mystérií bolo stále obtiažnejšie, stále menej ľudí bolo tých vyvolených, ktorí mohli vstúpiť do mystérií.

V spojitosti s týmto všeobecným znakom, s týmto symptómom, že sa duchovný svet akosi vzdáľuje pre človeka, ktorý vstupuje stále hlbšie do svojej duše, ktorý seba prežíva viac ako predtým, sú predovšetkým mýty, ktoré znázorňujú tento stav. Znázorňujú to, že človek stratí Boha, pevné zázemie, ten duchovný svet, ktorý ho niesol celým životom. Astrologický význam hviezd sa stáva nejasným, otáznym, ešte nie je úplne taký, že vôbec neexistuje, to ešte nepovedali Egyptáania, ale povedali, že sa v tom už celkom nevyznajú. Samozrejme nemysleli tým fyzické hviezdy, tie, čo vidíme my. Egyptáania boli ešte akosi spojení, povedzme, s istým spoločným rytmom, svetovým rytmom, boli zapojení do akéhosi, dalo by sa povedať, fyzikálneho poľa, tak ako sme my zapojení do magnetického poľa a ani o tom nevieme, ale sme. Egyptáan sa cítil byť zapojený do duchovného sveta, do duchovnej sféry, ale stále menej výrazne. My sme tu stále, v tom duchovnom svete.

Práve pre dnešného človeka by takéto myšlienky mali byť jasnejšie, než sú. Dnes poviete človeku, že Baran stojí v opozícii k Marsu a on odpovie, však je to smiešne, a vôbec nechápe, že je možné, že to, čo my vidíme, sú len vonkajšie znaky niečoho, čo nevidíme. Hoci máme napr. taký televízor. No mohol by ten televízor fungovať, keby tu nebolo elektromagnetické pole, ktoré prenáša ten program? Však keď televízor postavím na iné miesto, tak tam bude tiež fungovať. Ide len o to, že niekto môže prijímať tieto signály hocikde, čiže idú cez naše telo, zaplňajú celý priestor, všetko.

V tom čase sa vytvorilo centrálné mystérium v Egypte, ktoré poukazuje na vedomie už mladších Egyptáanov. Jeho podstatou je, že zo Slnka síce prichádza život, ale že bytosť, ktorá je za tým, ktorej vonkajšou formou je Slnko, že už nie je na Slnku alebo nie je isté, že tam je. Tento mýtus sa vytvára okolo *Izidy* a vzniká ústredné mystérium Izidy. Bohyňa Isis bola predstavovaná so závojom a nápisom, že môj závoj nestrhne, neodhalí nikto, kto je smrteľný. Schiller o tom napísal okolo roku 1800 báseň, kde hovorí: Ak teda nemôžeme odhaliť Izidu ako smrteľnú, tak sa musíme stať nesmrteľnými. Významom toho je, že iba zasvätenec, iba ten, kto vládne svojím vyšším *ja*, môže odhaliť Izidu. Pravdepodobne viete, že pani Blavatská napísala koncom 19. st. významnú knihu s názvom *Odhalená Isis*.

Čo je tam za tým závojom a kto je Isis, prečo má závoj? Isis je manželkou a sestrou Ozirisa. V Egypte to bolo tak, aj faraón si bral za manželku svoju sestru. Oziris bol vládcom Slnka a predovšetkým bohom plodnosti. Poviem vám iba stručne obsah, lebo je to trochu zložitejšia vec, sú to ústredné mystériá. Oziris mal jedného brata, a to bol hotový zloduch, Tyfón, ktorý reprezentuje to, čo bol u Peržanov Ahriman, a on zabil Ozirisa. Isis ho oplakávala. Vody Nílu odplavili mŕtvolu ďaleko preč do Ázie a Isis ho išla hľadať. Našla ho a

priniesla späť a potom v Egypte bola jeho mŕtvola rozkúskovaná a pochovaná na rôznych miestach egyptskej pôdy, aby takýmto spôsobom zabezpečovala plodnosť, čo predtým zabezpečovala zhora zo Slnka. A pretože Izis sa stala vdovou, tak zasvätení do týchto mystérií sa nazývali *synovia vdovy*. Izis bola zahalená nielen na znak smútku, ale na znak toho, že ona vedela pravdu, poznala tú skutočnosť. Ešte predtým, ako sa toto stalo, počala malého chlapca Hóra. *Hórus* bol synom Ozirisa a Izidy.

Teraz hovoríme o tom, že tretia epocha sa opakuje v piatej a tu je jeden z tých veľmi krásnych príkladov, je ich veľmi veľa, to je to krásne pri štúdiu toho, ako sa opakuje to tretie obdobie v piatom, hoci ho nemáme zďaleka uzavreté. Pozrime sa ešte raz na to. Pre Egypt'n na sa vo svätyni Izis s malým Hórom prezentuje ako symbol božstvu, ako symbol všeobsiahlej múdrosti bohov, ako vdova po Ozirisovi.

Prepáčte, preruším to, poviem vám jednu zaujímavú vec. Nevie, či je vôbec známe, ako je možné, že vzniká symbol *Panna* (Izis je panna) *a s ňou dieťaťko*. Všetci viete, že to má tiež kresťanskú verziu. Je to preto, lebo Egypt'an sa díva astrologicky hore na nebo na súhvezdie Panny, ktorá má klas. Panna je symbolom plodnosti do dnes, ale z kozmického hľadiska platí vždy to, čo je v kvadrante, čo je o tri znamenia ďalej, platí to vždy v každej kultúrnej epoche. A to sú Blíženci a tí sú symbolizovaní dvoma deťmi, ktoré sa držia za ruku. Takže tá Panna si zobrala z Blížencov jedno dieťa a drží ho ako symbol vo svojom náručí. Tak to je tá starodávna tradícia, že Panna spolupôsobí s Blížencami.

A keď teraz zoberiete Rafaelov obraz *Sixtínsku madonu*, tak tam máte toho druhého chlapčeka tiež. Sú tam dvaja chlapci, ktorí majú úplne rovnakú tvár. Mimochodom to, čomu Babylončania hovoria Išara, Egypt'ania Izis, to vstáva akosi z mŕtvych, zo zabudnutia v 15. st. v renesancii, keď Rafael vytvorí tento jedinečný obraz, kde nie je vlastne nič iné, ako to starodávne egyptské, ako Panna s dieťaťom, tak ako to bolo v stredobode mystéria Izidy. Samozrejme z tohto faktu, ktorý je všeobecne známy, a napr. aj z literatúry vidieť, aj bez toho ezoterného pozadia, že v renesancii sa v inej forme v iných veciach opakuje to, čo bolo v Egypte.

Z toho sa vyvodzuje, však aj marxisti poznajú tie súvislosti, že kresťanstvo je iba určitou metamorfózou, iba určitou formou toho, čo už v pohanstve a v starodávne bolo. Ale my s tým, samozrejme, nemôžeme súhlasiť. Človek si to nesmie pliesť, lebo všetko vždy sa opakuje, odzrkadľuje. Myslíte, že každá kultúrna epocha prináša stále niečo nové? To je všetko len opakovanie toho starého. Napr. my opakujeme teraz egyptskú kultúru, ale Egypt'ania opakovali lemúrsku dobu, lemúrska doba opakovala stav starého Mesiaca. Preto sú tie vzťahy tak zložité, spleť, ale preto sú aj nesmierne zaujímavé. Ved' práve tá pestrosť robí život, robí pokrok. Chcel by niekto, aby všetko bolo jednotné, aby ten egyptský faraón pred tritisíc, päťtisíc rokmi povedal to isté, čo hovorí dnes anglický panovník alebo Američan, aby mal tie isté myšlienky, tie isté impulzy, tie isté predstavy? Ved' to je nezmysel.

Vývoj sa tvorí tými rôznymi impulzmi. A nielen ten vývoj všeobecne, ale aj vaše *ja*. Dostávame sa v živote do rôznych situácií, ktoré nemôžeme predpokladať, ani predvídať alebo len málokedy. Človek nevie, ako to dopadne v škole, v úrade, na dovolenke, v manželstve, s deťmi, so svokrami atď. Ale to, že musíme riešiť čím viac všelijakých

problémov, všelijakých otázok, tým rastie a spevňuje sa naše *ja*. Človek, ktorý nemá zážitky, ktorému všetko ide hladko a všetko presne podľa plánu ako v päťročnici, ten sa nikam nedostane. Ten sa nevyvíja.

V Sixtínskej madone máme vidieť metamorfózu egyptských mystérií. Nemyslíme si, že musia prísť ezoterici, ktorí odhaľujú takéto veci. Je veľmi zaujímavé, chcel by som vám to dokonca citovať keby sme mali dostatok času, čo povedal Kepler. Poviem vám to e krátkosti: Veľký astronóm Kepler, ktorý zomrel v r. 1630 na dvorí Rudolfa II. v Prahe, hovorí, ako sa dostal k svojmu obrazu sveta ku svojim zákonom Keplerovým. Hovorí asi takto: *Ukradol som posvätné nádoby starých Egypťanov a prosím bohov, aby sa za to na mňa nehnevali, lebo ja chcem podať obraz sveta pre rovesníkov, pri súčasníkoch, pre dnešného človeka a pre budúce pokolenia.*

Teda Kepler ako astronóm si je zaujímavým spôsobom vedomý toho, že túto svoju múdrosť má od starých Egypťanov. A je to tak. Len je tu jeden veľký rozdiel medzi pohľadom starých Egypťanov a našim. Totiž Egypťania videli, ako vyplýva zo všetkého, čo sme doteraz povedali, prejav vôle bohov, videli duchovné bytosti vo hviezdach. Prežívali, že to má nejakú súvislosť, že sa to vzťahuje na nás že sa musíme vlastne riadiť podľa toho, čo tam vidíme a počujeme. Hovoril som, že boli spojení určitým rytmickým systémom alebo nejakým iným spôsobom s celým vesmírom.

Po Koperníkovi, ktorý žil 100 rokov pred Keplerom a zomrel v r. 1543, vznikol taký obraz sveta, v ktorom sa uplatňujú čisto fyzikálne a matematické sily. Doplním to: O sto rokov neskôr žil I. Newton, zomrel v roku 1727. Zaujímavé je, že každých 100 rokov žil jeden z tých veľkých mysliteľov a viete, aký svetonázor vtedy vznikol ten *mechanistický*.

Ludia sú dnes v zajatí takýchto názorov, ba povedal by som, že sú zaľúbení do toho, nevedia si ináč nič predstaviť, len takto, len to je vedecké, len to je pravda, len to je skutočnosť. Predstavme si to takto v nejakej tichej hodinke a uvedomme si, že je to absurdné. Je to absurdné preto, lebo všetky naše skutočné hodnoty tak, ako sme tu aj s tými našimi názormi o správnosti Koperníkovho a Newtonovho učenia a ostatných, sa nedajú skutočne vyjadriť matematicky, fyzikálne a mechanisticky.

Čo je to láska, čo je úcta? Ako to chceme vyjadriť? Čo je krása a prečo žijeme pre tie hodnoty? A ešte nikto sa neodvrátil od newtonizmu preto, že podľa jeho obrazu sveta tu nie je miesto pre cítiacu dušu. Kam to umiestniť? Buď je gravitácia alebo nie je gravitácia. No keď nie je, tak sa nedá nič robiť, nepatrí sem. Kam umiestnime lásku, úctu, vďačnosť alebo náboženské cítenie do Newtonovho sveta? Nikde. A je zaujímavé, že on sám bol hlboko veriaci človek, ale postaral sa o to, že Pán Boh nemá miesto v našom vesmíre. Ako je to možné? V čom je ten rozdiel?

Ten rozdiel je v tom, že nastala istá tragická vec, že sme stratili pestrý, živý, zaujímavý pohľad, povedzme, na hviezdne nebo, ten astrologický pohľad. Že pre nás znamená Mars určitú hmotnosť, určité čísla, určitú teplotu, určitú rýchlosť na obežnej dráhe atď. Vieme vypočítať, kedy bude konjunkcia medzi dvoma nebeskými telesami o 2000 rokov, kedy bude zatmenie Slnka, kde to bude vidieť a kde nie, ale chýba tu nejaký cit, nejaké oduševnenie, niečo, čo je krásne, chýba všetko to, čo môžeme nazvať aurou týchto hviezd. Sú mŕtve.

My nemáme teda tento obraz ako Egypt'ania, ale máme mŕtvy obraz, môžeme povedať *luciferský obraz*. Prečo luciferský? To, čo videli starí Egypt'ania, to nehmotné, duchovné, o čom som povedal, že je to aura, to farebné, krásne, pôsobivé, to aktívne, to je zároveň morálne. A môžeme povedať - zároveň aj božské. Ale to, čo je morálne, to obsahuje určité morálne impulzy. Naše hviezdy na nebi neobsahujú nijaké morálne impulzy, sú neutrálne, chladné, sú to iba matematické čísla. Či čítame telefónny zoznam, alebo astronomické čísla, alebo cestovný poriadok, necítíme pri tom nejaké, povedzme, vzrušenie, to je to luciferské v morálnom prejave, v morálnej vôli. Morálka je vždy spojená s vôľou, v nej sú zárodoky budúcnosti. Z toho, čo dnes je morálne, čo dnes prežívame v tejto kategórii morálne, to je to, čo obsahuje perspektívu pre budúcnosť. A to je to, čo luciferské bytosti nechcú, oni sú retardačné, zadržujú vývoj. Luciferské nazeranie pôsobí tak, že zadržuje to, čo má v sebe zárodoky budúcnosti, čo má v sebe perspektívu.

Takže my vidíme len to mŕtve. Koniec koncov pozrite sa na každej rastline vidíme len to mŕtve. Všetko, čo rastie, nevidíme, my vidíme len to, čo je minerálne, čo vyrástlo, kde už ten rast je vlastne ukončený. To vidíme tak ako u človeka. Nechápeme vznik, ale ten zánik, všetko, čo je mŕtve. V tomto je ten rozdiel medzi našim názorom a egypt'ským.

Egypt'ania ešte videli, ale pretože sami zostupovali stále hlbšie do svojej duše, stále lepšie sa učili povedať ja, nevedeli to ešte úplne, ešte aj u Grékov boli s tým problémy. Čo je to ja? Prečítajte si grécky mýtus o Orestesovi. Ale Egypt'ania predsa boli na ceste k tomu, aby preživali ja, cítili ho v duši pocitovej a tým sa vnútorná duša luciferizovala. To ja je už samo o sebe luciferské. Keď poviete - to je moje, to ja nedám, to stačí, k tomu to vedie. Človek si myslí, že to je predsa samozrejmé, ináč by nebola spoločnosť možná. Áno, takáto ľudská spoločnosť, akú my budujeme, by nebola možná, samozrejme. Každý musí mať určitý zdravý egoizmus, určité vedomie o tom, že je vlastníkom niečoho, majiteľom niečoho, zodpovedným za niečo atď. Ale táto cesta, smer, je luciferská cesta. Prečo? Lebo v každom prípade znamená odklon od jedného Boha, od toho, že celý vesmír spolu aj s celou prírodou je obalom nášho ja, že my patríme práve tak do tej božskej ríše ako anjel, ako duch Saturna alebo neviem kto. Ten Egypt'an sa prežíval lucifersky.

Ak ste čítali niečo zo starých dejín, tak tam môžete vidieť, že Egypt'ania strašne klamali. A preto, že v sebe mali to luciferské, preto videli v okolitej prírode to ahrimanské. Teda oni, okrem Ozirisa a Izidy, videli Tyfóna ako personifikované zlo. V tom, kto ničí Ozirisa, kto je zodpovedný zato, že Slnko bude zabité, že stratí svoju silu, žiaru, svetlo, teplo videli Ahrimana. Tu bol ten hlavný nepriateľ prv nich. Lucifer nie. Nikde nenájdete v egypt'skej literatúre, že Lucifer je nejaký nepriateľ.

Ale dnešný človek, teda človek od stredoveku počínajúc, je sám ahrimanský, lipne na materiálnom výraze svojho ja, na svojej telesnosti a na všetkom, čo s tým súvisí. Preto keď sa díva von, vidí ten svet luciferizovaný. Čiže stráca sa pôvodný duchovný život z prežívania hviezd, z nazerania na hviezdy a ukazuje sa v takejto nahej forme, ako to poznáme, ako matematicko-fyzikálne body.

Používa sa ezoterný termín, že Lucifer zabil *Sophiu*. Lebo Sophia, tá všeobecná múdrosť, svetová múdrosť, ktorá umožňuje poznanie všetkých tajomstiev vesmíru, je vypudená z nášho

svetonázoru. My vidíme svet bez Sophie. Vidíme len to mŕtve, len tú obrovskú mŕtvolu, ale chýba nám Sophia. Rudolf Steiner veľmi zaujímavo hovorí, že *ľudia hovoria, že dnešnému človeku chýba Kristus, ale to nie je pravda; Kristus nemôže chýbať, ale nám chýba Sophia a schopnosť a možnosť poznávania Krista*. Toto chýba. To, čo my musíme hľadať, a najmä dnes, v našej dobe, o čo sa musíme vnútorne usilovať, ak máme potrebu, akože my všetci ju máme, dostať sa bližšie k jadru veci, pochopiť, čo je zmyslom života, čo je Kristus; teda musíme sa usilovať poznávať. Musíme mobilizovať svoje sily, ktoré na základe Kristovho impulzu máme v zárodku v sebe ako iskričku a hľadať Sophiu. Ale hľadať novú Sophiu, to znamená takú, ktorá je vzkriesená z mŕtvych, ktorá prešla týmto hrobom, do ktorého bola uložená Luciferom, obrazne povedané, a ktorú opäť zapojíme do nášho života. Aj na to máme krásny príklad.

Dnes a najmä tu sa veľmi zaoberáme Goethem. Ale je snáď dosť známe, že Newtonova optika bola terčom veľkých sporov. Goethe nesúhlasil s touto koncepciou svetla, ktorú napísal Newton a ktorá je dodnes základom na našich školách, základom optiky. Goethe hovoril, že svetlo sa skladá, to biele krásne svetlo, z rozmanitých krásnych farieb. To je súhra všetkého toho, čo je predstaviteľné, čiže všetky farby, všetka pestrosť sveta je vlastne ukrytá v tej jednej bielej. Onej Newton hovorí, že je základom všetkého. Newton hovorí, že je základom všetkého ostatného a všetko ostatné vzniká lomom lúča a iným spôsobom. Goethe hovorí opak, že súhrnom všetkého je tá biela a pôvodne bolo všetko pestré, krásne. Tu je ten podstatný rozdiel, ten rozdielny prístup. Goethe hovorí, že mu oveľa viac záleží na bádaní v prírodných vedách ako na všetkých svojich básniach.

Teda to, čo je pre dnešného človeka aktuálne, je hľadanie stratenej Izidy. Je to hľadanie toho, čo jeden netrpezlivý mladý žiak zasvätenia niekoľko sto rokov pred Kristom nenašiel, stroskotal v Saise. Bola tu socha Izidy a tento mladý človek, ktorý prešiel už niekoľkými zasväteniami, bol netrpezlivý, povedzme to takto, a strhol z nej závoj a odpadol. Našli ho mŕtveho pred touto sochou. Tento mladý človek, ktorý sa nemohol dočkať, kým bude v mystériách vedený k určitým zážitkom, a chcel si násilne vynútiť zasvätenie, ten sa potom inkarnoval v čase, keď žil Ježiš Kristus. A máme ho v evanjeliách ako mládenca z Naimu. Teda spoluhláska .v je tu zmenená na *n*. Nie Sais, ale Naim. V evanjeliu si o tom môžete prečítať. (Lk 7,1 1-17)

„Potom na druhý deň išiel (*Ježiš Kristus*) do mesta Naimu a šli s ním učeníci a veľký zástup. Keď sa priblížili k mestskej bráne, ajhľa, práve vynášali mŕtveho, jediného syna matky, a tá bola vdova a početný zástup mesta šiel s ňou. Keď ju Pán uzrel, zľutoval sa nad ňou a povedal jej: Neplač! Potom pristúpil, dotkol sa már, a tí, čo ho niesli, zastali. A riekol: Mládenec, hovorím ti, vstaň! I posadil sa mŕtvy a začal rozprávať. A dal ho jeho matke....“ Nebudem to teraz dopodrobna rozoberať. To znamená, že tento mládenec, egyptský zasvätenec, dostal teraz nový Kristov impulz, ktorý mocne povzbudzuje jeho *ja*. Uvedomte si to, bol zasvätený Kristom samým. Dostal sa do kontaktu s bohom Slnka preto, aby v ňom to, čo v egyptských zasväteniach nazbieral ako skúsenosti, ako poznatky, aby toto úžasné bohatstvo nezaniklo, ale aby ho preniesol cez prah kresťanstva, aby toto všetko spojil s Kristovým impulzom a prežívaním Kristovho *ja*, s prežívaním tej veľkej udalosti priameho

kontaktu a aby potom mohol ľudstvu tieto staré múdrosti v novej kresťanskej forme, ako posol Krista, podávať.

Inkarno sa potom znova o 300 rokov ako *Mani*, ako zakladateľ náboženstva *manicheizmus*. Je to náboženstvo, ktoré hlavný dôraz kladie na prevýchovu zlého alebo zla. Manicheizmus sa neodvracia od zlého, ako to robilo židovstvo, ale teraz učí, že práve *na základe kresťanskej etiky sa spojím so zlým a prevychovám ho, premením na dobro*. Teda je tam ten perzský živel, boj medzi svetlom a tmou, sú tam egyptské múdrosti a je tam aj kresťanský impulz. Teraz už nevidím v tom zle len zlo, ale naopak, práve preto, že to je zlé, budem sa s tým zaoberať, obetujem sa, aby to zlé prestalo pôsobiť ako zlé.

Manicheizmus pretrváva stále v pozadí. Neskôr sa potom inkarnoval v 9. storočí ako individualita, ktorá konkrétne uskutočnila svojím pôsobením spojenie kresťanskej cesty so starou egyptskou cestou, ako *Parsifal*, ako kráľ Svätého Grálu, ktorý pripravuje poznanie Krista. Teda to, o čom sme celý čas hovorili.

Stratenú Izidu prináša tým, že hovorí, že kresťan musí rásť do hĺbky vo svojej duši tak, aby prežíval súcitiť, aby na základe alebo prostredníctvom tohto súcitu poznával, aby sa tento súcitiť zmenil na silu. A to je princíp Svätého Grálu. *Súcitiť sa zmení na poznávaciu silu*. Teda to znamená koniec týmto koperníkovským, newtonovským bádaniam, ktoré učia takému postoju k svetu, že všetko je neutrálne, že všetko sú len určité matematicky vypočítateľné body v celom vesmíre, a všade, aj v našom živote. My máme pestovať taký život a vychovávať sa k tomu, aby sa sily cítenia premenili na sily poznávania.

Ďakujem vám.